

ANNA ΓΚΕΡΤΣΟΥ-ΣΑΡΡΗ

Μ' ενάντιους ανέμους

Η ζωή και ο αγώνας της Θρακιώτισσας
καπετάνισσας Δόμνας Βισβίζη

Μ' ENANTIOΥΣ ANEMΟΥΣ

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Απ' το Ένα ως το Δέκα, Κέδρος 1980

Σπίτι δίχως αυλή, Κέδρος 1982 (Βραβείο Μιχαήλας Αβέρωφ, Βραβείο Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών 1984)

Το λέγαν Ξάστερο, Κέδρος 1986 (Α' Βραβείο Μυθιστορήματος Συνδέσμου Φιλολόγων Καρδίτσας 1985, Α' Βραβείο Μυθιστορήματος ΙΠΕΚΤΣΙ 1987, Τιμητικός Πίνακας ΙΒΒΥ 1988)

«Από το Μύθο στην Ιστορία», Α.Σ.Ε. 1989-1990: Απόλλων, 1989· Ερμής, 1989· Ορφέας, 1989· Αρίων, 1990 (Η σειρά κυκλοφόρησε αναθεωρημένη το 1996 από τις εκδόσεις Κέδρος)

Το κόκκινο της Ανατολής, (Κρατικό Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου 1992) Εκδόσεις Πατάκη 2016 (In έκδ. Κέδρος 1991)

Μ' ενάντιους άνεμους, Εκδόσεις Πατάκη 2020 (In έκδ. Κέδρος 1996)

Πίνδαρος, Κέδρος 2000

Σαπφώ, Κέδρος 2000

Δροσουλίτες, Κέδρος 2000

Η άλλη φωνή, Κέδρος 2005 (Κρατικό Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου 2006)

Σχετικά με την Υπατία..., Κέδρος 2010

Μεταφράσεις

Νάνσυ Φάρμερ, *Η θάλασσα των Τρολλ*, Εκδόσεις Πατάκη 2006

Λούις Σέιτσαρ, *Τρύπες*, Εκδόσεις Πατάκη 2000

Κ. Σ. Λιούις, *Η τελευταία μάχη*, Κέδρος 1996

Κ. Σ. Λιούις, *Ο ασπμένιος θρόνος*, Κέδρος 1995

Μ. Ε. Κερ, *Χαρταετοί της νύχτας*, Εκδόσεις Πατάκη 1994

Άσλεϊ Μπέρναρντ, *Ο Τέρι στο φράχτη*, Κέδρος 1993

Νόρμαν Σίλβερ, *Δεν υπάρχουν τίγρεις στην Αφρική*, Εκδόσεις Πατάκη 1992

ANNA ΓΚΕΡΤΣΟΥ-ΣΑΡΡΗ

Μ' ΕΝΑΝΤΙΟΥΣ ΑΝΕΜΟΥΣ

*Η ζωή και ο αγώνας της Θρακιώτισσας
καπετάνισσας Δόμνας Βισβίζη*

Μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 491

Άννα Γκέρτσου-Σαρρή, *Μ' ενάντιους ανέμους. Η ζωή και
ο αγώνας της Θρακιώτισσας καπετάνισσας Δόμνας Βισβίτζη*

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Θανάσης Γεωργίου

Υπεύθυνη έκδοσης: Υβόνη Καρύδη

Διορθώσεις: Κώστας Σίμος

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και

Αντωνία Γουναροπούλου, Αθήνα, 2020

Copyright© για την εικονογράφηση εξωφύλλου

Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, 2020

Πρώτη έκδοση από τις εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1996

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2020

Κ.Ε.Τ. Γ692 Κ.Ε.Π. 499/20 ISBN 978-960-16-8614-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΡΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στη Ματθίλδη

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΑΙΝΟΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΟΣΑ θα ιστορήσω δεν ξεπερνούν τα όσα έγιναν ούτε στο μπόι ούτε στην αξία τους. Θα τα πω, λοιπόν, έτσι όπως τα έζησα· σωστότερα, όπως τα θυμούμαι.

Πριν πιάσω να τα διηγέμαι, θέλω να κάνω λιανά πως αν έκατσα τώρα να μιλήσω για τη ζωή μου, δεν είναι γιατί τη θαρρώ καμιά σπουδαία. Αλλωνών σπουδαιότερη ήταν. Η αιτία που με βιάζει ν' ανοίξω την ψυχή μου είναι για να φύγει ένα βάρος από πάνω μου. Τόσον καιρό, το κρατώ μέσα μου σαν το σκαφίδι που αρμενίζει κουβαλώντας βαρύτερο κάργο απ' όσο το αντέχει.

Το άλλο που θέλω να πω είναι πως τόσων χρόνων που είμαι κι απ' όσα είδα και παρατήρησα, έφτασα να πιστεύω πως δυο είναι τα σημαδιακά πράγματα στη ζωή του κάθε ανθρώπου: το σπιτικό του κι η πατρίδα όπου γεννήθηκε. Τούτες είναι οι πρώτες βούλες που τον σφραγίζουν. Έτσι θαρρώ εγώ. Σαν τον μαρινέρο που, πριν φτάσει στο ντέστινό του να παραδώσει φόρτωμα, πιάνει κι άλλα λιμάνια, έτσι κι εγώ, πριν μιλήσω για τούτο που με βαραίνει, πρώτα θα σταθώ σ' ετούτες τις βούλες που με σφράγισαν. Θα τα πω όλα με τη σειρά που ήρθαν στη ζωή μου.

Από τόπο, λοιπόν, στάθηκα τυχερή, γιατί γεννήθηκα στην Αίνο. Στην πόλη μας, δεν είν' ομορφιά να τη λαχταρήσει η ψυχή σου και να μην την έχει. Στη μια της μπάντα αργοκυ-

λά το ποτάμι μας, ο Έβρος. Στις πλάτες μας, κάμποι και λόφοι χαμηλοί. Κι αντικρύ μας, από λεβάντε μέχρι πουνέντε, η απέραντη θάλασσα. Έτσι, στον τόπο που μου 'λαχε να γεννηθώ γνώρισα τη ζωή και του ποταμού και της θάλασσας. Και της στεριάς. Γιατί η Αίνος είναι μια ευλογημένη πόλη! Να τη βρέχει ποτάμι και θάλασσα, να την τρέφει μια εύφορη γη, τούτη είναι μια σπάνια τύχη. Αυτό πάει να πει πως ο καθείς στον τόπο μου μπορεί να γίνει ό,τι τραβάει η καρδιά του: γεωργός, έμπορας, ναυτικός, φαράς. Κι αν κιοτεύει στην ανοιχτή θάλασσα, το ποτάμι να 'ν' καλά. Δεν είναι που θέλω να παινέψω την πατρίδα μου, μα η Αίνος ήταν μια πόλη τρανή. Θυμούμαι τον κύριο, δάσκαλό μας φερμένο απ' το Ιάσι, να μου λέει: «Γνωρίζετε, δεσποσύνη, πως ο Όμηρος μνημονεύει την πόλιν σας;». Δεν μου έκανε εντύπωση να τη μνημονεύουν όλοι. Μόνον ο Όμηρος, όντας τυφλός, κι όμως να μιλεί για την πόλη μας δίχως να 'χει δει ούτε το ποτάμι μας ούτε το πόρτο μας με τ' άλμπουρα να ξεπετιόνται όμοιοι κορμοί δέντρων γυμνών στο καταχείμωνο, τούτο με παραξένευε.

Για τον πλούτο και τον τόπο που κάτεχε η Αίνος ήταν που τη λιμπίστηκαν όλοι που πέρασαν από δω. Απ' όσους μου αράδιαζε ο κύριος Ίνδικτος, κράτησα μοναχά τον Ιουστινιανό, μια και το τείχος της πόλης μας είχε τ' όνομά του. Πλην όμως, εκεί που κρεμόμουν από τα χείλη του, που ο νους μου πέταγε έξω από την κάμαρη, ήταν σαν έφτανε στα χρόνια τα κατοπινά. Στο πάρσιμο της Πόλης. Ύστερότερα, και στο πάρσιμο της Αίνου. Μικρή σαν ήμουνα, ταραζόμουνα παράξενα κάθε που η εξιστόρηση έφτανε εκεί. Γιατί ο άρχοντας της Αίνου, τότε, ο Ντόρια, σαν είδε να πέφτει η Πόλη, ένωσε πως είχε έρθει και η δική του ώρα. Στέλνει πάραυτα μήνυμα στον Σουλτάνο και γυρεύει να τον αφή-

σει να διαφεντεύει τον τόπο, κι ελόγου του προσφέρει δυο χιλιάδες δουκάτα. Μήνυμα και δουκάτα κίνησαν μαζί. Πλην όμως, τα κουβαλούσε η όμορφη θυγατέρα του. Η ψυχή μου άρχιζε να φτερουγίζει ανήσυχα καθώς άκουα τον δάσκαλό μου.

«Και δέχτηκε ο Σουλτάνος;»

«Μάλιστα. Δέχτηκε».

«Την αγάπησε τη θυγατέρα του;» ρωτούσα δίχως ντροπή.

«Σας παρακαλώ, δεσποσύνη! Δεν γνωρίζω!» αποκρινόταν ο κύριος Ίνδικτος στενάχωρα.

«Κι υστερότερα;» ρωτούσα εγώ με λαχτάρα.

«Μετά από καιρό συνέβη κάτι που εξόργισε τον Σουλτάνο. Μαθεύτηκε πως ο άρχοντας Ντόρια πουλούσε άλας από τις πλούσιες αλυκές της πόλης σας σε εχθρούς του Σουλτάνου. Και τότε, για να τον εξευμενίσει, ο Ντόρια ξανάστειλε πλούσια δώρα με τη θυγατέρα του».

Άναβαν, παρευθύς, τα μάγουλά μου.

«Και ξανάδωσε συχώρεση ο Σουλτάνος;»

«Μάλιστα, δεσποσύνη».

«Το λοιπόν, την είχε αγαπήσει!»

Από κει και πέρα δεν άκουα τίποτα. Εγώ άλλα σκεφτόμουν. Την πανέμορφη θυγατέρα τού Ντόρια να στέκει μπροστά στον Μωάμεθ κι αυτός να χάνει τον νου του. Έκτοτε να βουρλίζεται ελόγου του για κείνην. Μήτε που σκοτίστηκε για το άλας μήτε για κείνους που το αγόραζαν κι αυτόν που το πουλούσε, μόνο λαχταρούσε να δει την όμορφη θυγατέρα για άλλη μια φορά.

Στο κοριτσίστικο αντάμωμά μας, η Μάρθα, η Θεανώ κι εγώ, φιλενάδες γκαρδιακές, ξαναϋφαίναμε την ιστορία της όμορφης κόρης μέσα από ανεξήγητους αναστεναγμούς και ένοχα χαχανητά που κρύβαμε στις μικρές μας χούφτες. Τό-

τε, όλη η ιστορία της Αίνου δεν είχε αξία καμιά πάρεξ μοναχά για τούτη τη στιγμή.

Ο κύριος Ίνδικτος χτυπούσε νευρικά το παχουλό του χέρι πάνω στα βιβλία, περιμένοντας να ξαναμαζέψω τον νου μου.

«Και τι έγινε υστερότερα;» ρωτούσα.

«Μα τι θέλετε να έγινε; Τίποτε δεν έγινε!» αποκρινόταν θυμωμένα, γιατί ξεστράτιζε η κουβέντα από τη διδασκαλία του. Τα στρογγυλά του μάγουλα φούσκωναν πιο πολύ καθώς ξεφυσούσε μ' αγανάκτηση.

«Δεν σας μέλει που έπεσε η Αίνος στα χέρια του εχθρού;»

Τότε, μοναχά η ιστορία της όμορφης θυγατέρας μ' έμελε.

Και για να ξαναγυρίσω στην πόλη μας, λένε πως από το λιμάνι της κινούσαν πλεούμενα με κάργο από ολάκερη τη Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία. Παλιότερα, πλεούμενα αρμένιζαν και στον ποταμό μας, μα όσο πέρασαν τα χρόνια γινόταν όλο και πιο ξέβαθος. Έτσι, μοναχά πλοιάρια μικρά ανεβοκατέβαιναν στα νερά του. Στα μικράτα μου, άκουα τους μεγάλους να καυχόνται πως η Αίνος είχε τριακόσια ιστιοφόρα. Δεν κάθισα ποτέ μου να τα μετρήσω, μα και να το είχα κάνει, ποτέ δεν θα τα πετύχαινα αραγμένα όλα μαζί.

Η αγάπη μου για τη θάλασσα ήταν δυνατή από την ώρα που ένωσα τον κόσμο. Κάτι με τραβούσε πάντα, σαν κάποιιο δάχτυλο που σου γνέφει κι εσύ κοντοζυγώνεις ολοένα δίχως να ρωτάς τον νου. Τούτο το κάλεσμα ποτέ δεν το ένωσα για τη γη μας. «Ούτε αγόρι να 'ταν γεννημένη!» λέγαν οι δικοί μου, λες και για ν' αγαπήσεις τη θάλασσα έπρεπε να είσαι σερνικό. Αν το 'λεγαν γι' άλλους λόγους, ναι, εκεί μπορεί να 'χαν δίκιο. Για τις σκανταλιές μου και για την αγριάδα που 'χα για κορίτσι. Ησυχία δεν έβρισκα. «Καρ-

φιά έχει η καρέκλα σου;» μου 'λεγε η μάνα μου κι αναστέ-
ναζε συνάμα, γιατί δυσκολευόταν να με κάνει καλά. Ο μό-
νος που φοβόμουνα κάπως ήταν ο πατέρας. Πλην όμως, η
μάνα δεν του 'δινε ραπόρτο κι εγώ το εκμεταλλευόμουνα
αυτό. Μικρή σαν ήμουνα, θαρρούσα πως το 'κανε για να
κουκουλώνει τις αταξίες μου. Αργότερα, σαν μεγάλωσα κι
έπιασα τον εαυτό μου να κάνει το ίδιο, έμαθα. Κι εγώ στον
άντρα μου δεν μαρτυρούσα όλα τα συμβάντα, για να μην
τον φορτώνω και μ' άλλες έγνοιες. Αυτό που έκανε η μάνα
μου ήταν προστασία για τον πατέρα, όχι για μένα.

Κι από σπιτικό τυχερή στάθηκα. Ήταν ένα ευτυχισμένο
σπιτικό το δικό μας, γιατί υπήρχε αγάπη. Όχι καμιά φωνα-
χτή αγάπη, μα εκείνα τα μικρά πράματα. Να μεριάζει η μά-
να την κουρτίνα και να κοιτάει από το βορεινό το παραθύ-
ρι αν φαίνεται η άμαξα του πατέρα, για να δώσει εντολή
να του ζεστάνουν το φαί, μην τον αφήσει να περιμένει. Εκεί-
νος να φεύγει χάραμα και να στέλνει στη μάνα σύκα που
στάζαν μέλι, γιατί τ' αγαπούσε. Μπορεί άλλος να το λέει
αυτό γνοιάξιμο. Μα δεν γνοιάζεσαι κάποιον που δεν αγα-
πάς. Έτσι θαρρώ εγώ.

Ακόμα, στο σπιτικό μας υπήρχε τάξη: η ώρα που ξυπνού-
σαμε, που κοιμόμαστε, που τρώγαμε, που καθαρίζαμε, που
έρχονταν οι δάσκαλοι, που μελετούσαμε, που κεντούσαμε,
που κάναμε βίζιτες. Ήξερα το πώς θα κυλήσει η μέρα το
ίδιο καλά όπως ήξερα πού θα 'σκαγε μύτη ο ήλιος, ποια ρό-
τα θα ακολουθούθαγε πάνω στον ουρανό και πού θα πήγαινε
να γείρει. Αυτό με γέμιζε με σιγουριά. Άλλο τώρα αν εμέ-
να μου άρεσε να τη χαλώ τούτη την τάξη.

Να πω και τούτο. Κάθε που η ψυχή μου αποζητάει απά-
γκιο, πάντα στα παιδικά μου χρόνια γυρνάει. Όχι πως δεν
έζησα ευτυχισμένα έκτοτε, πλην όμως, τότε ευτυχία κι ανε-

μελιά πορεύονταν μαζί. Αργότερα, η ευτυχία βάδιζε μαζί με σκοτούρες. Έτσι, αν με ρωτήσει κάποιος πότε ένιωσα πραγματική ευτυχία και για μακρύ διάστημα, θα του πω ότι ήταν στα μικράτα μου. Μια ευτυχία χωρίς σκιές ήταν εκείνη.

Η Αίνος, λοιπόν, και συχωράτε με που οληώρα μιλώ για τον τόπο μου, μα έτσι γίνεται σαν αγαπάς κάτι πολύ, και την Αίνο την αγαπώ. Και τη στερήθηκα. Όσο λέω πως τώρα, να, ήρθεν η ώρα να γυρίσω πίσω, τόσο μου βγαίνουν εμπόδια που ορθώνονται μπροστά μου. Κι είναι και τούτη η πίκρα πως ο τόπος μου μένει πάνω εκεί αλύτρωτος ακόμα. Όταν το σκέφτομαι η ψυχή μου γεμίζει λύπηση. Γιατί το βλέπω για άδικο να ζεις σκλαβωμένος στην ίδια σου την πατρίδα. Με πονάει, λοιπόν, τούτη η αδικία. Κι αν φάξω μέσα μου να βρω τι 'ταν που στη ζωή μου 'δινε δύναμη, από πού έπαιρνα κουράγιο, τότε αυτό που θα βρω είναι η θέληση να πολεμήσω την αδικία. Το 'ψαξα και τούτη την απάντηση βρήκα. Γιατί αλλιώς ούτε θαρραλέα πολύ ήμουνα εγώ, ούτε την αντρίκεια θέληση που 'χουν άλλες γυναίκες είχα. Και το μπόι μου μικρό, και τα όνειρά μου κι αυτά κοντούτσικα ήταν. Πώς τώρα τα 'φερε η ζωή να γενώ καπετάνισσα, αυτά είναι πράματα του Θεού. Κανένας μας δεν ξέρει τι ρότα θα πάρει η ζωή του και τι θ' αξιώσει απ' αυτόν η μοίρα κάποιαν ώρα. Και τότε δεν κωλώνεις. Κάνεις όσα σου είναι μπορετά.

Τώρα εγώ άλλη κουβέντα είχα και ξεστράτισα. Για την Αίνο μίλαγα. Η Αίνος, το λοιπόν, είναι τοπίο μαλακό, και γι' αυτό μαλακοί είναι κι οι άνθρωποί της. Είναι και καλοί, γιατί υπάρχει πλούτος άφθονος για όλους και κανένας δεν φοβάται μην του αρπάξουνε το μερτικό. Από πάντα όλοι δουλεύανε καλά. Βλέπανε το βιος τους να αυγατίζει.

Πληρώνανε χαράτσι στους Τούρκους, δίνανε και παραπάνω μπαξίσια, κι εκείνοι τους αφήνανε στην ησυχία τους. Μένανε λοιπόν όλοι ευχαριστημένοι. Βέβαια, μια κουβέντα είναι αυτή. Γιατί οι Τούρκοι μπορεί να 'ταν ευχαριστημένοι, πλην όμως, εμείς οι Έλληνες ζούσαμε μέσα στη σκλαβιά. Τούτη η λέξη δεν είχε βάρος στα χρόνια εκείνα της ξεγνοιασιάς, όταν παιδούλες, αδερφάδες και φιλενάδες κυνηγιόμασταν στου πατέρα τα χτήματα, όταν πάνω στις άμαξες περνούσαμε μέσα από λουλουδισμένους αγρούς, όταν με τρελά ξεφωνητά λύναμε τις βάρκες να βολτετσάρουμε στην κόστα της Αίνου. Τότε, θαρρείς, ο ουρανός ασύννεφος ήταν. Το φαρμάκι της σκλαβιάς άρχισε να χύνεται στάλα στάλα καθώς ερωτήματα και συμβάντα έρχονταν να κλέφουν την ανεμελιά της νιότης μας. Θυμούμαι στάθηκα στο σκαλοπάτι και κοίταξα τον πατέρα σαν, πηγαίνοντας να εκκλησιαστούμε στην Αγία Φωτεινή, ρώτησα γιατί είναι έτσι δα μισοχωσμένη μέσα στη γη. «Δεν αφήσαν οι Τούρκοι!» μου είχε πει. Κάθε φορά σκοτεινίαζε το μούτρο μου, έκτοτε, όταν κατέβαινα τα σκαλιά. Και οι προσευχές των πιστών, οι ψαλμοί των σεβάσμιων ιερέων δεν κατόρθωναν να διώξουν τον θυμό που άρχισε να φωλιάζει στην παιδική ψυχή μου.

Σε κάθε σπιτικό δυο φροντίδες ήταν: η μια να παντρέψουν τα κορίτσια τους κι η άλλη η πατρίδα. Η πρώτη όλο και βολευόταν, μα η δεύτερη έμοιαζε αποκοιμισμένη για χρόνους πολλούς.

Στο δικό μας σπιτικό το πρώτο μέλημα ταχτοποιήθηκε με τον καιρό. Πρώτα παντρεύτηκε η Δαμασκηγή. Πήρε έναν ξυλέμπορα από την Αδριανούπολη. Μετά η Πολυξένη. Αυτή πήρε γαιοκτήμονα. Πήγε μαζί του στα Ύφαλα, γιατί από

κείνα τα μέρη ήταν αυτός. Έτσι ζούσαμε όλοι πάνω στον Έβρο, σε μian ευθεία. Ύστερα, έμεινα εγώ. Είχα κι έναν αδερφό, τον Νικηφόρο. Πρωτότοκος αυτός. Παράξενο παιδί. Στη θύμησή μου έμεινε σαν ένα σιωπηλό και ήσυχο αγόρι, που άξαφνα πήρε την απόφαση να γίνει καλόγηρος.

Κάπου ανάμεσα στους δυο γάμους, της Δαμασκηνής και της Πολυξένης, έγινε κάτι φοβερό. Κάτι που δεν άφησε ανέγγιχτη και τη φαμίλια τη δική μας. Ήταν μέρα γιορτινή. Της Αναλήψεως. Στην Αίνο το 'χαμε έθιμο να μπαίνουμε στις βάρκες και να φέρνουμε βόλτες τραγουδώντας τα τραγούδια της ημέρας. Τσιμπούσαμε κατιτίς καθώς έλαμναν οι βάρκες, πειραζόμασταν, αστευόμασταν. Κείνη τη μέρα κανείς Αινίτης δεν έμενε στη στεριά.

Οι δικοί μου κι ελόγου μου είχαμεν έμπει στη βάρκα και περιμέναμε τη Μάρθα να φανεί. Η μάνα μου την είχε στην έγνοια της τη Μάρθα, όχι εξαιτίας της φιλίας μου μαζί της, αλλά εξαιτίας των δεινών που είχαν εύρει το σπιτικό της και την αφήσαν πεντάρφανη. Ο Νικηφόρος μας είχε κι αυτός από τη μεριά του το δικό του γνοιάξιμο για τη Μάρθα, να το πω καλύτερα ντέρτι, μια και δεν είχε μάτια για καμιάν άλλη πάρεξ για κείνην. Πλην όμως, λιγομίλητος και ντροπαλός καθώς ήταν, δεν έβγαζε άχνα κάτι να της πει. Δεν έδινε άλλα σινιάλα πάρεξ κάτι χλωμάδες, κοκκινίλες, νευρικότητες, σαν έκανε εκείνη την εμφάνισή της. Κι αυτά δεν ήταν ικανά να δώσουν μήνυμα κανένα.

Καθώς είπα, μαρκαρισμένη η φαμίλια μου μ' άλλους μαζί περιμέναμε τη Μάρθα να φανεί. Ξάφνου, βλέπουμε στην κόστα έναν άντρα να τρέχει, να κάνει νεύματα και να φωνάζει. Έμοιαζε ταραγμένος. Δέσαμε το παλαμάρι και βγήκαμε στον μόλο. Αυτός, λαχανιασμένος, λουσμένος στον ιδρώτα, έπιασε να μας εξιστορεί τα διατρέξαντα. Εγώ τώ-

ρα θα τα βάλω σε τάξη. Μίαν ημέρα νωρίτερα, είχε ρίξει άγκυρα στο πόρτο μας, στη Δρακοντίνα, ένα τρικάταρτο της οθωμανικής φλότας. Η μοίρα, που φτιάχνει τα πιο παράξενα παιχνίδια, έστειλε τη Μάρθα να 'χει κατέβει για δουλειά στο λιμάνι κι έναν μαρινέρο Οθωμανό να έχει βγει για προβιζιόνες. Η μοίρα το 'φερε να συναπαντηθούν, να καρφώσει αυτός το μάτι του πάνω στη Μάρθα και να μην μπορεί να το ξεκαρφώσει. Η Μάρθα μπορεί να μην είχε την ομορφιά της Θεανώς, μα για όμορφη λογιζόταν. Πάλλευκη επιδερμίδα, κατάμαυρο μάτι και μαλλί. Ένα κοντράστο που τράβαγε το μάτι το αντρικό. Και δεν ήταν εξαίρεση το μάτι του Τούρκου. Παραμόνευε, το λοιπόν, αυτός τη Μάρθα και περίμενε. Της Αναλήψεως, φόρτωναν οι Οθωμανοί κάργο στην τελευταία σκαμπαβία. Εμείς περιμέναμε τη Μάρθα. Ο άντρας που ήρθε τρέχοντας και μας ευρήκε στον μόλο, μα κι όσοι ήταν παρόντες, είπαν πως σαν τέλειωσε το φόρτωμα, αυτός άρπαξε τη Μάρθα αιφνίδια, της έκλεισε το στόμα να μην ακούγονται οι φωνές της, την έριξε κάτω, δίπλα στα παστά και στα κρασοβάρελα, κι εχάθη με το τρικάταρτο της οθωμανικής φλότας. Υστερότερα, κάποιοι είπαν πως ο Τούρκος από τα μέρη μας ήταν και πως την είχε βάλει στο μάτι από παλιά.

Ήταν λίγες ημέρες μετά που ο Νικηφόρος δήλωσε πως θα γίνει καλόγηρος. Δεν γνωρίζω, ποτέ δεν έμαθα, αν οι γονιοί μου τα μάτισαν αυτά τα δυο. Τότε δεν ήταν πρόπον γονείς και παιδιά να τα συζητούν τούτα τα συμβάντα. Αυτό που θυμούμαι όταν ο Νικηφόρος αποφάσισε να ντυθεί το καλογερικό σχήμα, στα δεκάξι μου τότες εγώ, ήταν πως μεγάλωσαν οι ώρες σιωπής των γονιών μου. Κάθονταν ώρες δίχως να μιλούν, με το μάτι κάπου στυλωμένο. Εντέλει, η μάνα μου έλεγε «Δεν πειράζει! Ούτε ο πρώτος ούτε ο τε-

λευταίος!» και τούτες οι λέξεις μοιάζαν να 'ναι το τέλος μιας συνομιλίας. Μετά αναστέναζε.

Κρίνω πως η απόφαση του Νικηφόρου έφερε κάποιαν αναταραχή στη ζωή μας, πλην όμως, δεν την αναποδογύρισε κιόλας. Ο πατέρας μου το πήρε πιο κατάκαρδα, γιατί λογάριαζε να του δώσει το κουμάντο στα χτήματά μας. Θυμούμαι πως τότε περισσότερη αναστάτωση είχαμε νιώσει με της Μάρθας την αρπαγή. Εκείνο που πιο βαθιά ένιωσα ήταν το μίσος για τον Τούρκο. Τότε το χώνεψα καλά. Οι εκκλησιές μας, οι καρποί μας, η τιμή μας στη δική τους βούληση.

Έκτοτε ό,τι ειπώθηκε για τη Μάρθα ήταν ανάμεσα στην αλήθεια και στην αμφιβολία. «Θαρρώ την είδα...», «Άκουσα να λένε...», «Όρκο δεν παίρνω, μα...». Πράμα παράξενο. Κανείς δεν την είδε, πλην όμως, κάποια σινιάλα έρχονταν εδώ κι εκεί από τη Μάρθα, σαν από φανό σε σκαφίδι που αρμενίζει μες στη νύχτα και πότε χάνεται στην ομίχλη και πότε ξαναφαίνεται να φέγγει. Βλέπεις μοναχά τον φανό. Ποτέ το σκαφίδι.

Ένα έχω να πω πριν γυρίσω στη δική μου ιστορία. Η δυστυχία, όταν έρχεται, έρχεται απλόχερη. Σε μερικούς ανθρώπους πάνω πέφτει με το καντάρι. Δεν μπορώ να πω το ίδιο και για την ευτυχία. Τούτη τη βλέπεις με το κανοκιάλι. Κι όταν έρθει, φερμένη από άνεμο ευνοϊκό, λίγη θα 'ναι ή για λίγο θα μείνει.

Έλεγα, το λοιπόν, πως είχα μείνει εγώ μονάχη στο σπιτικό μας. Κι εγώ αργούσα να παντρευτώ, γιατί μήτε τον γαιοκτήμονα που μου προξενέφανε ήθελα, μήτε τον μεγαλέμπορα που με γύρευε κάλιασα, μήτε και κανέναν από τους άλλους. Κι είχα πατήσει τα είκοσι τρία μου.

«Θα σε παντρέψουμε, θες δεν θες, με τον Αργυρό, τον γιο του μεγαλέμπορα του Χατζητάσου, που στέλνει αυγοτάραχο μέχρι τη Συρία» μου 'λεγε η μάνα μου.

Όμως εμένα δεν μ' άρεσε το αυγοτάραχο, άρα δεν μ' άρεσε κι αυτός ο Αργυρός. Τα προξενιά δεν μ' άρεσαν για να πω την αλήθεια. Εγώ κατιτίς άλλο γύρευα, μα δεν ήξευρα τι.

«Θα σου βγει πως έχεις κάνα κουσούρι, κόρη μου!» έλεγε οληώρα η μάνα μου.

«Δεν με μέλει! Εγώ δεν τις θέλω τέτοιες παντρειές. Και δεν φεύγω από τον τόπο μου σαν τις αδερφάδες μου. Λες κι είστε άκληροι. Δεν το κουνάω εγώ από δω».

Μεγάλο λόγο τον είπα!

Μια παράξενη μοίρα θέλησε, εξόν από τις αδερφάδες μου τις δυο και τη Μάρθα που την άρπαξεν ο αλλόθρησκος, ούτε η Θεανώ ούτε κι εγώ, καμιά μας να μη ριζώσει στην πατρίδα. Εκείνη έστησε σπιτικό στην Καλλιόπολη. Γι' αυτήν θα ξαναμιλήσω αργότερα. Γιατί, εκεί που πήγε, η Θεανώ έγινε αρχόντισσα τρανή, και τα όσα έπραξε δεν γίνεται να μην τα μνημονεύσω. Μα αυτό θα το κάνω αργότερα, σαν έρθει η ώρα.

Όπως ξανάπα, η Θεανώ στεφανώθηκε κι έστησε σπιτικό στην Καλλιόπολη. Ελόγου μου κρίνω σωστότερο να πω πως σπιτικό μου έκαμα κάθε λογής πλεούμενο. Γιατί, όταν η ζωή σου δεθεί με θαλασσινού, τότε μοιράζεται ανάμεσα σε στεριά και θάλασσα. Αιτίες λογής λογής, μα πάνω απ' όλα ο ξεσηκωμός, μ' ανάγκασαν να κάμω σπιτικό το μπρίκι μας. Πλην όμως, και το μπρίκι μας σαν έπαψε να υπάρχει, ούτε και τότε μ' αξίωσεν ο Θεός να γυρίσω πίσω στην Αίνο.

Έλεγα, το λοιπόν, πως είχα πατήσει τα είκοσι τρία και τα παντρολογήματα δεν παίρναν πια άλλο μάκρος.

«Ο πατέρας σου δεν σηκώνει πια άλλη κουβέντα. Τέλειωσε το πράμα».

Η μάνα σαν μαντατοφόρος πήγαινε τα προτέστα τα δικά μου στον πατέρα, έφερνε τις αρνήσεις τις δικές του σε μένα.

Ετούτη τη φορά, πραγματικά, φαινόταν πως ο πατέρας είχε πια πάρει την απόφασή του. Δεν ήταν και πρόπον να ζητούν τη θυγατέρα του κι αυτός οληώρα ν' απορρίπτει τον ένα και τον άλλο γαμπρό. Για προσβολή λογιζόταν τούτη η απόρριψη. Δεν έπαιρνε, το λοιπόν, άλλο.

ΉΤΑΝ, ΘΥΜΟΥΜΑΙ, Κυριακή πρωί. Μετά την εκκλησία, στο σπίτι μας ήρθανε βίζιτα δυο άντρες. Ο ένας ήταν μεγάλος· ο άλλος νεότερος. Έκατσαν στη σάλα με τον πατέρα και μιλούσαν ώρα πολλή. Αργότερα έστειλαν τη Φωτεινή, που ήταν δεύτερη μάνα για μένα, και με κάλεσαν να πάω στη σάλα.

«Σιάξου», μου είπε η Φωτεινή και μου 'στριψε το κεφάλι κατά τον καθρέφτη. Πλην όμως, εγώ ήμουν οργισμένη, όσο κι αν έβλεπα και το δίκιο των γονιών μου. Έτσι, το λοιπόν, όχι μόνο δεν σιάχτηκα, αλλά τράβηξα και λίγο μαλλί από τη θέση του να δείχνω αναμαλλιάρα, μπας και δεν καλιάσω στον γαμπρό και στον προξενητή.

Κατέβηκα στη σάλα απρόθυμα. Οι άντρες πίναν ρακή. Η μάνα μου καθόταν παρέκει, στο μιντέρι. Στάθηκα εγώ. Με κοίταζαν καλά καλά αυτοί. Εγώ τώρα κοίταζα κάτω στο πάτωμα. Επειδή όμως δεν ήταν στη φύση μου να κάνω τη χαμηλοβλεπούσα, γύρισα τα μάτια μου κατά το παραθύρι. Από κει που πάντα αγνάντευα τη θάλασσα. Μετά κοίταξα τον προξενητή. Στη συνέχεια τον νέο. Αυτός με κοίταε και χαμογελούσε.

«Απ' εδώ» είπε ο πατέρας μου μ' επισημότητα «ο καρβοκύρης Αντώνης Βισβίζης. Τα καράβια του οργώνουνε το πέλαγο. Τίμησε το σπίτι μας γιατί σε ζήτησε για γυναίκα. Και μεις με χαρά τον καλοδεχούμαστε για γαμπρό».

Φούντωσα. Τούτη την κουβέντα δεν την είχε ξαναπεί ο πατέρας. Τούτη τη φορά δεν τον έμελε η γνώμη η δική μου. Σίγουρα «το πράμα είχε τελειώσει».

Είχα ξεμπερδέψει με τον Αργυρό και τ' αυγοτάραχα, πλην όμως, είχε κλείσει για τα καλά η πόρτα της ελεύθερης ζωής μου. Τώρα έπρεπε να πάρω για άντρα αυτόν που μου κουβαλήσανε. Κι ήταν εδώ μέσα στη σάλα, και καθόταν απέναντί μου, και με θωρούσε και με ζύγιαζε λες κι ήμουνα εγώ σκαρί που το μελέταε κάτω στο καρνάγιο.

Κάρφωσα τα μάτια μου πάνω στον άγνωστο θυμωμένη, θαρρείς κι ήταν για όλα τούτα αυτός ο φταιχτής.

Εκείνος ακόμα με κοίταε χαμογελώντας. Θύμωσα πιο πολύ. Και γιατί αυτό το χαμόγελο; Απορούσα κιόλας. Δηλαδή πώς με ζήτησε χωρίς να μ' έχει δει. Αυτός που όργωνε τα πελάγη. Αυτός που τα μάτια του είχαν δει τόσα. Βέβαια, στην πόλη μας με λέγαν για όμορφη. Με λέγαν και για περήφανη λίγο. Μα ήταν το μόνο κακό που είχε ακουστεί για μένα, γιατί άλλο τίποτα δεν θα 'δινε το δικαίωμα ν' ακουστεί. Από πλούσιο σπιτικό, με όνομα καλό ήμουνα, άρα καλή ήμουνα.

Όλη την ώρα που σκεφτόμουνα τούτα τον κοίταζα. Το πρόσωπό του ένα μελαχρινό πράμα ήταν. Μήτε όμορφο μα μήτε κι άσχημο. Τσιμουδιά δεν είχε βγάλει όσην ώρα στεκόμουνα εκεί, πράμα που, σκεφτόμουνα, έδειχνε σεβασμό στους μεγάλους μα και αβουλία. Συνάμα, σκεφτόμουνα πως άβουλος δεν μπορούσε να είναι, γιατί ελόγου του έκανε κουμάντο σε τσούρμο και σκαφίδι. Δεν ήταν μοναχά καραβοκύρης. Καπετάνιος ήταν!

Θα με πέραγα κάποια χρόνια. Αργότερα έμαθα οκτώ, μα σ' εκείνη την πρώτη μας συνάντηση έλεγα πως θα 'ταν περισσότερα. Αιτία πως τα μούτρα των θαλασσινών βιαστικά γερ-

νούν. Είναι που αλύπητα τα χτυπούν η αλμύρα κι ο ήλιος ολημερίς· που η ρυτίδα κυκλώνει τα μάτια τους, καθώς οληώρα μισόκλειστα παλεύουν να ξεκρίνουν τα μακρινά σημάδια είτε στο πέλαγος είτε στον ουρανό. Έτσι μισόκλειστα καθώς πια από συνήθειο μένουν με δυσκόλεψαν την πρώτη φορά να τα καλοδώ. Μου 'παν ακόμα πως ήταν τρανός καραβοκύρης και πως είχε κασέλες γεμάτες φλουριά. Αυτό δεν μ' έγνοιαξε καθώς και οι δικές μας το ίδιο ήταν. Δεν μου κάλιασε γι' αυτό. Μόνο ο τρόπος του μαλακός και ήσυχος, αυτό μου άρεσε.

Την άλλη φορά που ήρθε, κατεβήκαμε μονάχοι στην αυλή. Από τ' ανοιχτά παραθύρια ακούγονταν οι φωνές από τη σάλα. Η Φωτεινή καθόταν στο χαγιάτι και μας κοίταζε.

Εκεί λοιπόν, τη δεύτερη φορά που ανταμώσαμε, μου είπε αυτός που θα γινόταν άντρας μου:

«Μου αρέσει που θυμώνεις και πολεμάς. Τέτοια γυναίκα θέλω».

Απόρησα. Σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα.

«Κι εσύ, του λόγου σου, πού τα ξεύρεις όλα τούτα;»

«Δεν με θυμάσαι διόλου;» είπε εκείνος.

Να τον θυμάμαι... Άλλο τούτο...

«Μην έκαμα μούτσος στη λεύκα σου; Μη με κοίταες με το κανοκιάλι σου να περπατώ στον μαχαλά μας;»

Έγειρε το κεφάλι πίσω και γέλασε αυτός. Έτσι όπως, έκτοτε, είδα πως συνηθούσε.

«Πάνε κάμποσοι χρόνοι» είπε.

Και μου εξιστόρησε το περιστατικό. Το θυμήθηκα σαν να είχε γίνει εκείνη δα την ώρα. Εκείνος είπε το δικό του κομμάτι. Το μεσιανό. Εγώ το θυμόμουνα όλο. Και το πριν και το μετά. Όλο. Μόνο τη φάτσα του δεν θυμόμουνα και τώρα ήξευρα το γιατί.

Ήταν λοιπόν, θυμήθηκα, ένα πρωινό σαν όλα. Πρωινό στο σπίτι μας σήμαινε τέτοιο πατιρντί που να μην μπορείς να κλείσεις μάτι. Κουβάδες να κροταλίζουν, νερά να χύνονται στις αυλές, ξεσκονόφτερα να χτυπούν στα καφασωτά παραθύρια, φωνές απ' το υποστατικό που ετοιμάζαν την άμαξα του πατέρα. Μέσα στην τραπεζαρία, η Φωτεινή με τους ασημένιους δίσκους να πηγαινοέρχεται, να φέρνει γάλα αγελαδινό, βούτυρο, μέλι θυμαρίσιο, αριάνι. Κι η μητέρα να κοιτάει τον πατέρα μέσα στα μάτια, για να προλάβει κάθε του πεθυμιά. Εκείνος τα μέριαζε όλα κι έπαιρνε το αριάνι. Κάθε πρωί ένα ποτήρι. Του 'στρωνε τη διάθεση. Μετά κατέβαινε στην αυλή. Οι υπηρέτες σταματάγανε για λίγο τη δουλειά να ευχηθούν «Καλή σου μέρα, αφέντη», «Καλή δουλειά», «Με το καλό να 'ρθεις, αφέντη». Εκείνος πήδαγε στην άμαξα σβέλτα και ξεκίναγε για τα χτήματα με την πρωινή δροσιά.

Αυτά γίνονταν κάθε πρωί, αυτό έγινε κι εκείνη τη μέρα. Έφυγε ευχαριστημένος, γιατί σαν άνθρωπος που αγαπούσε τη ρέγουλα, του άρεσε που άφηγε το σπιτικό του να δουλεύει ρολόι. Εμ, έλα που είχε κάνει λάθος! Γιατί, όταν η μάνα έστειλε τη Φωτεινή να μας ξυπνήσει, αυτή πάτησε ένα ξεφωνητό καθώς εμένα δεν με βρήκε στο κρεβάτι μα ούτε και πουθενά αλλού.

Αυτοστιγμεί άρχισε η έρευνα στο σπίτι, στις αυλές. Παντού ν' ανοιγοκλείνουν πόρτες, να ψάχνουν σε δωμάτια, σ' αποθήκες, σεντούκια, βαρέλια, ντουλάπια. Ψάχτηκε και η πιο κρυφή γωνιά του σπιτιού.

Στο αναμεταξύ είχαν συμβεί τούτα. Εγώ το σχέδιό μου το 'χα κατά νου καιρό πολύ. Μην πω ότι το 'χα μέσα μου από παιδάκι. Όμως για να το πετύχω, τρία πράγματα έπρεπε να συντρέχουν: να έχω δύναμη να τραβώ κουπί, άρα να

είμαι αρκετά μεγάλη, να 'ναι καλοσύνη και να μη με πάρουν μυρουδιά.

Έμοιαζε πως εκείνο το πρωί συντύχαινε να ταιριάζουν όλα. Για κάποιο λόγο που δεν ξεύρω, δεν μου κόλλαγε ύπνος εκείνο το βράδυ. Έτσι ήμουν στο πόδι νωρίτερα απ' όλους νωρίτερα απ' το χάραμα. Από το παραθύρι ένιωσα πως θα 'χε καλοσύνη. Ντύθηκα και γλίστρησα κάτω στην αυλή. Άνοιξα τη μικρή ξύλινη πόρτα. Όχι τη μεγάλη, γιατί, όταν θα πήγαιναν να την ανοίξουν για να βγει ο πατέρας, θα βρίσκαν το μάνταλο βγαλμένο. Κατέβηκα στον Κάτω Μαχαλά, κοντά στα Τσουκαλαριά, αποφεύγοντας συναπαντήματα και χαιρετούρες. Βέβαια τέτοια ώρα οι περαστικοί ήταν αραιοί και η μεγάλη κίνηση δεν είχε ακόμα αρχίσει. Πέρασα έξω από το τείχος της πόλης και πήρα το δρομάκι για τον μικρό όρμο οπού 'ταν αραγμένο το βαρκάκι μας. Έλυσα τον κόμπο, πήδησα μέσα κι άρχισα να τραβώ κουπί. Ήταν εκείνη τη μέρα μια θάλασσα αρυτίδωτη.

Καθώς ξανάπα, πάντα με τραβούσε η θάλασσα και μεγαλύτερη χαρά την είχα να πλατσουρίζω στα θαλασσινά νερά, να μαζεύω κοχύλια ή να κάνω βαρκάδες, παρά να κόβω βόλτες στου πατέρα τ' ατέλειωτα χτήματα.

Από μια λαχτάρα που δεν μπορούσα και η ίδια να εξηγήσω, κάθε φορά που ήμασταν στη βάρκα, γύρευα να πάμε στο ίδιο σημείο που αντίκριζε κατά πρόσωπο την Αίνο, λίγο πιο ανοιχτά. Εκεί, όταν παύαν να λάμνουν τα κουπιά κι η θάλασσα έστεκε ακύμαντη, τότε, σαν κοίταζες στο βυθό, έβλεπες μιαν ολάκερη ιστορία, παλιά, να σου μιλεί, να σου λέει τα δικά της. Όγκοι τεράστιοι, μαρμάρينوι σχημάτιζαν ένα τείχος, κι είχαν να λένε οι Νίτες γι' αυτά τ' αρχαία μάρμαρα που αναπαύονταν χιλιάδες χρόνια στα βάθη του νερού πως ήταν ο μόλος των αρχαίων.

Κείνο το πρωινό λοιπόν εγώ, σκυμμένη ώρα πολλή, προ-
 σπαθούσα να φανταστώ ποιοι άνθρωποι να τ' άγγιξαν, να
 τα κουβάλησαν, ποιοι να δέσαν παλαμάρια... Αναρωτιόμου-
 να ποιοι να 'ταν αυτοί οι αρχαίοι, οι πρόγονοί μου κατα-
 πώς έλεγε ο πατέρας, που εξηγούσε ότι η ρίζα μας κρατού-
 σε από τα βάθη των χρόνων, πέρα από την τωρινή κοινή ζωή
 μας με τους Τούρκους και πέρα από τους αλλοτινούς κα-
 τοίκους της Αίνου, τους Ενετούς, πέρα από τη γέννηση του
 Χριστού μας και πέρα ακόμα κι από τους Ρωμαίους, κι ακό-
 μα πιο πίσω, τόσο βαθιά μέσα στον χρόνο που κανένα σκα-
 ντάλιο δεν ήταν ικανό να μετρήσει.

Μετά, πώς βρέθηκαν τάχα τούτοι οι όγκοι μέσα στο νε-
 ρό. Να βυθίστηκαν αυτοί; Ν' ανέβηκε το νερό;

Μ' αυτά και μ' αυτά είχα ξεχαστεί και πού ν' ακούσω
 τη φωνή που με καλούσε.

«Εεε... Κόρη! Κυρά! Δεσποσύνη! Τι έπαθες; Πέτρωσες;»

Μόνο όταν ένιωσα να τραντάζομαι ολόκληρη, μόνο τότε
 ξύπνησα από τους στοχασμούς μου και πετάχτηκα ολόρθη.
 Μια βάρκα με είχε σχεδόν εμβολίσει και κάποιιο παλικάρι
 ορθό, κρατώντας τα κουπιά, μου είπε περιπαιχτικά:

«Α, ορίστε μας! Μία δεσποσύνη καταμεσής του πελά-
 γου».

Θυμούμαι ακόμα τον θυμό μου.

«Δεν φτάνει η θάλασσα στην αφεντιά σου να πας παρέ-
 κει; Ήταν ανάγκη να πέσεις πάνω στη βάρκα μου; Μόνο
 από κάρα θα ξεύρεις του λόγου σου».

«Μάλιστα! Να μια δεσποσύνη που ξεχνιέται χαζεύοντας
 τον βυθό, και γλωσσού από πάνω αντί να μου χρωστά χάρη».

«Χάρη! Σιγά να μη σου χρωστώ και χάρη που κόντεφες
 να μου μπατάρεις τη βάρκα! Να με πνίξεις, τέτοιος ατζα-
 μής που είσαι».

«Δεν ξέρω ποιανού φύτρα είσαι. Μα δίχως άλλο δεν θα 'σκαγε και πολύ να σε 'βλεπε πνιγμένη, παρά ν' ανέχεται τη γλώσσα σου. Άσε που τέτοια ώρα όλα τα δεσποινάρια κοιμούνται ήσυχα στα κρεβάτια τους».

Δεν μπορούσα να κάθομαι ν' ακούω τα πειράγματα αυτού του άγνωστου. Άρπαξα το κουπί κι άρχισα να χτυπώ το νερό και να τον πιτσιλώ κατάμουτρα.

«Εεε... Σταμάτα!» φώναξε ο άγνωστος. «Να μου χρωστάς χάρη, γιατί θα γυρίσει ο καιρός» μου φώναξε ενώ απομακρυνόταν.

Κοίταξα γύρω μου. Η θάλασσα ήταν ήσυχη. Έμεινα ακόμα λίγο, φυσώντας και ξεφυσώντας, κι αργά αργά ξαναπήρα το κουπί για τον γυρισμό, ελπίζοντας ότι θα προλάβαινα πριν ξυπνήσουν οι άλλοι.

Τώρα που μου τα ξαναθύμιζε και μου ήρθαν όλα τούτα ξανά στον νου, τώρα ήξευρα πώς και δεν τον αναγνώρισα. Καθώς μ' εμβόλισε με τη βάρκα του, με γύρισε κόντρα στον πρωινό ήλιο που με τύφλωνε τόσο που να μην μπορώ να ξεκρίνω το πρόσωπο εκείνου. Έτσι, ποτέ μου δεν έμαθα ποιος ήταν εκείνος ο άγνωστος. Ούτε που τον είχα δει καλά καλά.

Θυμήθηκα όμως ακόμα ότι ώσπου να φτάσω στην ακροθαλασσιά είχε σηκωθεί αέρας. Είχε γυρίσει ο καιρός. Έτσι όπως το 'χε πει.

Ετούτο το συμβάν μάκρυνε την απουσία μου από το σπίτι. Αλλιώςτικα μπορεί και να την προλάβαινα τη Φωτεινή. Όταν πια γύρισα κι όταν γύρισε κι ο πατέρας, με κάλεσαν για να μου ανακοινώσουν ότι θα με στέλνανε για δεκαπέντε μέρες στο μοναστήρι της Αγίας Κυριακής.

Του εξιστόρησα τη συνέχεια που δεν ήξευρε.

Είχαμε σταθεί κάτω από τη μουριά.

«Χαρά σε μένα» είπε «που δεν έμεινες στο μοναστήρι για πιότερο καιρό· για πάντα».

Μ' άρεσαν τα λόγια του αυτά. Γύρισα και τον κοίταξα. Τότε ήταν που είδα λαγαρό το χρώμα των ματιών του, καθώς αναπαυμένα στον ίσκιο των φύλλων αφέθηκαν. Μήτε καστανά, μήτε μαύρα, μήτε τσακίρικα. Το χρώμα της θυμωμένης θάλασσας είχαν. Σκούρα γαλανά. Ταράχτηκα. Τον νου σου, Δόμνα, είπα. Δεν θα τα κακαρώσεις κιόλας! Πλην όμως, είπα:

«Καλά. Και πώς μ' αναγνώρισες ύστερα από τόσους χρόνους; Διόλου δεν άλλαξα; Ίδια έμεινα;»

«Τότε, σαν βγήκα στη Δρακοντίνα, έβαλα και ρώτησαν ποιανού ήταν η βάρκα η “Δαμασκηνή”. Τ' όνομα του κτήτορα το 'χα ξεχασμένο μέχρι που μου μίλησε ο προξενητής. Ήρθα, το λοιπόν, σπρωγμένος από κάποια περιέργεια. Με πιάσαν γέλια σαν σε είδα να μπαίνεις. Θυμωμένη πάλι όπως και τότε».

Θυμούμαι, αφότου μ' έκλεισαν στο μοναστήρι, χάθηκε η λαχτάρα μου για βαρκάδες κι εξερευνήσεις, μα ποτέ η αγάπη μου για τη θάλασσα. Πλην όμως, κάπου βαθιά μέσα μου είχε μείνει, έκτοτε, ένας θυμός μεγάλος για το άγνωστο εκείνο παλικάρι που έστησε κουβεντολόι μακρύ μαζί μου. Για δικό του φταίξιμο είχα πληρώσει. Όχι για την αποκοτιά μου. Συνάμα μ' έτρωγε κι εμένα η περιέργεια για το ποιος να 'ταν άραγε, πούθε κρατούσε η σκούφια του, ένα πείσμα να τον βάλω στη θέση του· μια πεθυμιά που καταχωνιάστηκε στ' αμπάρια του μυαλού μου.

Η συνάντησή μας η κατοπινή δεν με βρήκε να του κρατώ κακία καμιά. Τουναντίον γέλασα που τα ξαναθυμηθήκαμε όλα τούτα. Δεύτερη φορά, εξάλλου, που με γλίτωνε. Την πρώτη από το μπουρίνι, τη δεύτερη από τ' αυγοτάρα-

χα. Του το είπα. Κι έκτοτε του έλεγα τα πάντα. Το ίδιο κι εκείνος.

Υστερότερα, φάνηκε πως εκείνη την ημέρα προξενιό κι αγάπη είχαν περάσει αντάμα το κατώφλι του σπιτιού μας.

Δώσαμε λόγο και την επαύριο σαλπάρισε. Οσάκις επέστρεφε, έμενε τόσο χρόνο μόνο όσο κρατούν ντισμπαρκάρισμα κάργου, συμφωνία για καινούριο, έγγραφα που ταξιιδεύουν αντάμα. Πάλευα να μάθω κατιτίς περισσότερο γι' αυτόν που θα γινόταν άντρας μου, πλην όμως, παρέμεναν τα λίγα που εγνώριζα δίχως να συναριθμώ άλλα. Είχα αρχίσει να χολώνομαι πώς και δεν ήθελε εκείνος να με γνωρίσει καλύτερα πριν στεφανωθούμε. Αρκούσαν τα τόσα μοναχά που ήξευρε για μένα;

«Θα σε γνωρίσει πιότερο σαν στεφανωθείτε!» εξηγούσε η μάνα. «Τι μουρμουράς; Αρκεί το καλό μας όνομα και το δικό του».

Είχαν περάσει μήνες τρεις κι είχα βαρεθεί να βλέπω τις κασέλες να γεμίζουν με τα προικιά μου, τις κεντήστρες να μπαινοβγαίνουν στο σπιτικό μας, τη μάνα να με τραβολογά σταπραματευτάδικα να διαλέγουμε τα μετάξια και τα βελούδα, τις δαντέλες, τα χρυσά σιρίτια και τις κλωστές για τα κεντίδια των ρούχων, να καταφθάνει από την Πόλη η επίπλωση που θα 'ντυνε το νέο σπιτικό.

Βαριεστημένη, με τα νυφιάτικα να πληθαίνουν, τον γαμπρό ν' απουσιάζει, οργίστηκα. Το λοιπόν, μίαν ημέρα ξεσηκώθηκα.

«Θα πάω!» είπα.

«Θα πας πού;» ρώτησε η μάνα μου.

Κάποιες φαμίλιες ήταν στα πανιά τις ημέρες εκείνες για πανηγύρι στην Ίμβρο. Θα κινούσαν τέσσερις λεύκες αντάμα. Το λοιπόν, θα πήγαινα κι ελόγου μου.

«Δεν θα το κουνήσεις! Λογοδοσμένη νια, στο σπίτι σου θα κάτσεις και θα περιμένεις».

Η μάνα πιο κέρβερος κι απ' τον πατέρα.

«Βαρέθηκα να περιμένω, μάνα. Παίρνει καιρό».

«Όσον πάρει. Θαλασσινό θα στεφανωθείς. Τέτοια θε να 'ναι η ζωή σου. Μάθε την, το λοιπόν».

«Θαρρούσα πως μου προξενέφατε καραβοκύρη, όχι μαρινέρο!»

Χτύπησα πόδια στο πάτωμα, βρόντηξα πόρτες, καλόπιασα με γαλιφιές τον πατέρα, «Αφεντάκη» τον είπα, τίποτε. Μοναχά σαν εδήλωσα πως το είχα τάμα και μοναχά σαν μαθεύτηκε πως και μια συγγένισσα της μάνας θα πήγαινε, τότε έκαμαν πίσω.

Σαλπάραμε κι έκαμα μια προσευχή. Να γυρίσει εκείνος και να μη μ' εύρει. Πλην όμως, ήρθεν η ανάγκη ν' αλλάξει η προσευχή. Δεν ήταν το κύμα που μας τρόμαξε. Δεν σκιάζεται η λεύκα με τους θυμούς της θάλασσας, γιατί το 'χει τούτο το καλό, όταν τ' άλλα πλεούμενα γυρεύουν λιμνιώνα, τούτο το σκαφίδι να τραβάει τη ρότα του πετώντας πάνω στον αφρό. Πλην όμως, ο καιρός ολοένα αγρίευε. Οι μαρινέροι δέσανε τρεις μούδες τσαμαντάλια, σε λίγο ριχτήκανε να μαζέψουν τα πανιά, το πλεούμενο ξυλάρμενο απόμεινε, να μας ξεσέρνει ο άνεμος μακριά κι απόμακρα. Του κάκου να παλεύουν οι μαρινέροι. Η λεύκα ολοένα να ξεπέφτει. Το κύμα να μας περιλούει. Τα γυναικόπαιδα να σταυροκοπιούνται. Το σκοτάδι που έπιασε να μας τυλίγει δεν ήταν του σούρουπου, μα των μαύρων σύννεφων που πέφταν καταπάνω μας. Κοιτάξαμε ένα γύρο, μοναχά μια σακολέβα φαινόταν. Ξάφνου, κάποιος φώναξε δείχνοντας με το χέρι. «Η Θάσος! Η Θάσος!» Ο άνεμος μας έσπρωχνε στα νότια του νησιού. Που ξεκρίναμε στεριά δεν έφερε χαρά κα-

μία. Τουναντίον, αυτοστιγμεί, έπιασαν όλοι να σταυροκοπιούνται ξανά, τώρα κι οι μαρινέροι οι ίδιοι, τώρα κι ελόγου μου. Λησμονήσαμε την οργή της θάλασσας. Τώρα όλοι τρέμαμε μην πέσουμε στα χέρια των πειρατών. Εκεί είχαν τα λημέρια τους. Μπορεί η φωλιά τους να 'ταν η Κιουτσούκ Μάλτα όπως την ονόμαζαν όλοι την Ίο, μα και οι νότιοι όρμοι της Θάσου δεν υστερούσαν σε πειρατές. Να μας δέρνει ο άνεμος, ολοένα να ξεπέφτουμε, να βλέπουμε τους ήσυχους όρμους και να μην τολμάει ο καπετάνιος να μπει, τούτο παραλογισμός έμοιαζε.

Πλην όμως, έτσι την πάθαιναν όλοι. Ξάφνου σκάζαν μύτη τα πειρατικά, κι ώσπου να κουνηθείς, να τραβήξεις κουπί, να σηκώσεις πανί, σε είχαν προλάβει, βάναν χέρι στα έχει σου ή και στη ζωή σου ακόμα. Ανάλογα.

Εκείνη την ημέρα, το λοιπόν, θαρρείς κι ο καιρός είχε κάμει συμφωνία με τους πειρατές να βρεθούμε στην αγκαλιά τους. Ούτε η Παναγία η Ταξιδιώτισσα ούτε άγιος κανείς μάς παραστάθηκε. Ξάφνου, τριγμός μεγάλος ακούστηκε και σαν να μας γδάραν τα σπλάχνα. Η λεύκα καρφώθηκε πάνω σε ξέρα κι αυτοστιγμεί ξεκοιλιάστηκε, με τα νερά να μπαίνουν ολούθε. Το τρομαγμένο μάτι μας πρόλαβε να τους δει να ξετρυπώνουν μέσα από τα πεύκα αλαλάζοντας. Από κείνη την ώρα, μήτε καπετάνιο είδα, μήτε συγγένισσα, μήτε άλλον κανένα, μοναχά χέρια να παλεύουν με το κύμα, ν' αρπάζονται από μαδέρια, κι όλοι να γυρεύουμε τη σωτηρία μας αλάργα απ' τη στεριά.

Άξαφνα, κάποιαν ώρα που έμοιαζε πως η πάλη μου με το κύμα έπαιρνε τέλος, καθώς οι αντοχές μου λιγότευαν, μια βάρκα σίμωσε και μ' άρπαξε κάποιο χέρι. Είπα, του Μητρομάρα είναι! Γιατί τούτος ήταν ο εφιάλτης της Άσπρης Θάλασσας. Ας ήταν μακρινά τα δικά του λημέρια. Τούτος

ήταν πανταχού παρών. Με τη λιγοστή δύναμη που μου είχαν απομείνει έκαμα να δαγκώσω το χέρι που μ' είχε σώσει απ' τον πνιγμό. Κάποια βόλια άκουσα να πέφτουν αγνά, οργιές, θαρρείς, μακριά, κι ύστερα όλα σβήσαν.

Πρώτα άκουσα κάποιους ψίθυρους, κάποιες κουβέντες κουτσοσυρεμένες, ύστερα «Πότε αριβάρει η Δόμνα;» είπα δικοί μου άνθρωποι σιμά!, άκουσα τ' όνομά μου πάλι, κατόπιν, ήσυχη, έχασα τις φωνές. Όταν ξανάρθα στα συγκαλά μου, άνοιξα τα μάτια, σε κάμαρη μέσα ήμouνα, ξύλο ντυμένη ολόγυρα. Το σκαμπανέβασμα δήλωνε κάμαρη καρβιού. Τούτο το σκαφίδι δεν είχε να κάνει με τις λεύκες τις Νίτικες. Είπα, ετούτη είναι η κάμαρη του Μητρομάρα! Παναγιά μου, γιατί μ' άφησες στο έλεός του; Έπιασα να παρακαλώ τη Χάρη της μην ήταν ο Μητρομάρας, ο πειρατής που 'ταν ο φόβος κι ο τρόμος της Άσπρης Θάλασσας, μα κάποιος που θα 'χε τη δίψα τη δική του για γρόσια μα όχι την αγριάδα του. Υστερότερα, έτριξε η πόρτα, η ανάσα μου κόπηκε παντελώς, η πόρτα άνοιξε και τον είδα να στέκει μπρος μου. Γούρλωσα το μάτι από το ξάφνιασμα. Πιότερο ιδεασμένη ήμouνα να δω τον Μητρομάρα παρά εκείνον. Είχα ολότελα χαμένη τη λαλιά μου και καθώς με κοντοζύγωνε, δεν ήμouν ικανή εξήγηση να δώσω καμία. Τι γύρευε σε καΐκι ξένο; Ναυαγός κι αυτός; Πόσο οργισμένος ήταν που αρμένιζα εγώ, λογοδοσμένη, η δική του αρραβωνιαστικιά; Το πρόσωπό του δεν ήταν το γελαστό που είχα κρατήσει.

«Δεν είν' χρεία να με καλωσορίζεις μεσοπέλαγα» είπε.

Έμεινα βουβή εγώ, να καταλάβω. Χωρατό για μάλωμα;

«Να λογαριάζεις και το ρίσκο. Πού θαρρείς πως βολτετσάρεις; Παντού στήνουν καρτέρι πειρατές».

«Άκουσα τουφεκίδι» είπα ξεψυχισμένα.

«Τους κυνηγήσαμε. Δεν έπαθε κανείς από τη λεύκα σας. Όλοι σώοι. Μόνον η λεύκα εχάθη».

«Δεν τον πήρε κανέναν το κύμα;»

«Μήτε αυτό. Μήτε αρμενίζουν καπεταναίοι με τέτοιον καιρό».

Η φωνή ξερή έβγαινε από τα χείλη του.

«Σάμπως κι ελόγου σου; Κι εσύ όμοιο πάθημα δεν το 'χες; Το λοιπόν, σαν άνοιξες πανιά ελόγου σου, άνοιξαν κι άλλοι!» αποκρίθηκα χολωμένη.

Έγειρε πίσω το κεφάλι δίχως να γελάσει.

«Την ξανάβρες τη γλώσσα σου, πάει να πει βρήκες τον εαυτό σου, γιατί σε κακό χάλι ήσουν».

«Σαν ακούω άδικο λόγο τη βρίσκω τη γλώσσα μου» είπα δίχως να γνιιάζομαι πια. «Κι η δική σου η λεύκα πού φουντάρισε;» ρώτησα με ξιπασιά.

«Τη λεύκα μου την πούλησα και πήρα σκαφίδι μεγαλύτερο. Τούτη δω τη σκούνα».

Το πρόσωπό του ίδιο έμεινε, μοναχά τώρα έδειχνε καμάρι. Έκαμα να χαρώ, να πω λόγο γλυκό, μα το ανάλλαχτο μούτρο του δεν μου 'δινε κανένα τράτο. Ούτε κι η ντροπή που ένιωθα. Έσκυφα το κεφάλι. Θαρρώ σαν να τον πήρε πρώτα το μάτι μου να χαμογελά μιαν ιδέα.

Καθώς πιάναμε σκάλα, άκουα φωνές «Αριβάρισεν η Δόμνα! Η Δόμνα!». Ένιωσα σπουδαία εγώ. Τόσοι να μ' έχουν έγνοια, να με περιμένουν. Πλην όμως, άγνωστοι ήταν. Σαν πάτησα το πόδι μου στον μόλο, γύρισα το κεφάλι πίσω. Στον καθρέφτη πάνω, με φρεσκοβαμμένα γράμματα και λούλουδα στις άκρες, έλεγε: «Δόμνα». Όταν εγώ πείσμωνά κι οργιζόμουνα για τη μοναξιά μου, εκείνος έβαζε μαστόρους να ξύνουν το ξύλο και να γράφουν με λευκή βαφή τ' όνομά μου. Καταντράπηκα. Ελαφρόμουαλη είχα φανεί κι

ανάξια. Έκτοτε, έμαθα να υπομονεύω στις μακριές απουσίες του Αντώνη. Έμαθα πως η λαγαρή αγάπη πείσματα και κακίες δεν τις έχει.

Στεφανωθήκαμε στον Αϊ-Βλάσση. Βέβαια ο Αϊ-Βλάσσης είναι ο άγιος των πηλουργών, αλλά σ' εκείνον τον μαχαλά μέναν όλοι οι ναυτικοί. Αντίθετα, στον μαχαλά όπου 'ναι ο Αϊ-Νικόλας, ο άγιος των ναυτικών, μέναν όλοι οι πηλουργοί. Παραξενιά της πόλης μας. Ο Αντώνης ήθελε να στεφανωθούμε στον μαχαλά τον δικό τους. «Μαζί τους ζω στη θάλασσα. Μαζί τους θα μοιραστώ και τη χαρά μου!» είπε. Έτσι κι έγινε.

Τη νύχτα, όταν πια τέλειωσε το γλέντι του γάμου, έμαθα κατιτίς ακόμα. Είχα ανέβει στην κάμαρά μας πρώτη εγώ, είχα περάσει το κεντητό μου νυχτικό με βία μη με προλάβει ο Αντώνης κι ύστερα καταπιάστηκα με τα μαλλιά μου. Ξεκαρφίτσωσα τις μαύρες μου πλεξίδες, φερμένες δυο βόλτες στο κεφάλι, τις έλυσα κι έπιασα να τις χτενίζω. Σάλιωσα το δάχτυλο κι έστρωσα το τόξο των φρυδιών μου, κόλλησα το μούτρο στον καθρέφτη και βάλθηκα να παρατηρώ τα μάτια μου. Τούτα να 'ταν σε μένα που πιότερο αγαπούσε; Στην αρχή της γνωριμίας μας, είχε ρωτήσει μίαν ημέρα «Είσαι βουρκωμένη;» κι εγώ είχα πει πως «όχι». «Τα μάτια σου σαν νοτισμένα φαίνονται» κι εγώ είχα πει «Από φυσικού τους». «Γυαλοκοπούν σαν από αντιφέγγισμα πάνω στο νερό» είχε πει. Άγγιξα τα μπρούντζινα χερούλια του κρεβατιού μας κι έκαιγαν. Γλίστρησα στα λινά σεντόνια και ζεματούσαν. Άκουσα κουβέντες κάτω. Έστρωσα τα πλούσια μαλλιά μου να χύνονται στο μαξιλάρι. Αργούσε.

Έμεινα με τα μαλλιά απλωμένα να περιμένω. Ν' ακούω τις χοντρές σταγόνες που αιφνίδια άρχισαν να χτυπούν το

παραθύρι. Αέρας δυνατός σφύριζε έξω και κάποια πορτο-
παράθυρα βαρούσαν. Στην πόρτα της κάμαρης βαρούσε κι
η Περαζούδα, η ψυχοκόρη.

«Κυρά μου! Κυρα-Δόμνα!»

Άνοιξα ανήσυχη και μου 'πε το χαμπέρι. Ο Αντώνης εί-
δε τον καιρό ν' αλλάζει και πήγε τρεχάτος κάτω στο πόρ-
το να δει μην και πάθει αβαρία η «Δόμνα».

«Να 'σαι ήσυχη, κυρά μου. Έτσι είπε ο αφέντης».

Το λοιπόν, το 'μαθα κι αυτό. Το χώνεψα. Στις έγνοιες του
Αντώνη πρώτη η «Δόμνα», ύστερα εγώ. Το 'μαθα, πλην όμως,
η νύφη έχυσε κάποια δάκρυα σαν πήρε το μάθημα εκείνη
τη βραδιά.

Το σπιτικό μας το στήσαμε σ' ένα καινούριο αρχοντικό.
Όσπου να το χαρούμε, ο Αντώνης άρχισε τα ταξίδια. Όταν
γύριζε, μαζί με το κάργο, έφερνε για μένα ό,τι όμορφο έβρι-
σκε στα λιμάνια που είχε πιάσει. Μετάξια και δαντέλες,
πορσελάνες και τζοβαίρικά, καλούδια και ζαχαρωτά από
Οντέσσα μέχρι Μαρσίλια, από Μεσσήνη και Σμύρνη, Τύνι-
δα και Συρία. Πλην όμως, προτιμούσα χίλιες φορές να τον
είχα κοντά μου πιο συχνά και για πολύν καιρό παρά να μου
κουβαλεί τα μύρια όσα κομψοτεχνήματα. Μετά από καιρό,
ρώτησα με τρόπο «Τι έχεις κατά νου να κάνεις πιότερο. Τον
καπετάνιο για τον καραβοκύρη;» και πήρα την απόκριση
«Τη θάλασσα την αγαπώ!». Το 'πε σαν να μου δήλωνε πως
αγαπά μιαν άλλη. Είπα, το λοιπόν, μέσα μου, Δόμνα, χώνε-
φέ το! Ετούτη θε να 'ναι η ζωή σου. Μη μιλείς! Σε κάθε λι-
γόχρονη παραμονή του στην πόλη μας, τον γνώριζα όλο και
περισσότερο. Και κάθε καινούρια γνώση σφράγιζε δυνα-
τότερα την πρώτη, την παλιά: πράος και μαλακός, λιγόλο-
γος και συνετός. Μα αν με ρωτήσει κανείς τι ήταν αυτό που,

με τον καιρό, πióτερο είχα αγαπήσει στον Αντώνη, θ' αποκριθώ πως ήταν ο λόγος του. Είχε τιμή. Τούτο ήταν το πιο αντρίκειο του χαρακτηριστικό. Μήτε τα σκούρα γαλανά μάτια που, με το φως, σπíθιζαν στο λιοκαμένο του μούτρο, μήτε τ' ασάλινα μπράτσα του. Δεν σύχναζε στα καπηλειά πάρεξ για ν' ανταμώσει μαρινέρους, να πιει ένα ποτήρι ρακή μαζί τους και να κλείσει ναύλο. Σαν γύριζε, το σπιτικό μας άνοιγε, κάθε νύχτα είχαμε γλέντια, ν' ανταμώσει φίλους, συγγενείς και συνεργάτες, είτε μεγαλέμποροι ήταν αυτοί είτε караβοκύρηδες ή καπεταναίοι.

Κάθε φορά που ζούσαμε μαζί, αγαπιόμασταν όλο και πιο πολύ. Η αγάπη δεν ήρθε μονομιás. Ούτε με ούριο άνεμο. Έμπαινε μέσα στις καρδιές μας σαν τις σπιλιάδες που 'ρχονται απανωτές και ταράζουν το σκαφίδι.

Για λίγο έμενε. Μετά φόρτωνε κάργο και πάλι τον έχανα. Άρχισα να περνώ τις μέρες μου στις εκκλησιές και στα παρεκκλήσια και να προσεύχομαι για τη «Δόμνα». Δεν είχα αφήσει καμιά από τις δεκαεφτά εκκλησιές της πόλης μας και τ' άπειρα ξωκλήσια που να μην προσπέφτω για να ζητώ από τη χάρη των αγίων να προστατεύουν τους μαρινέρους που ταξίδευαν. Παρακαλούσα για τον Αντώνη, μα συνάμα και για όλο του το τσούρμο, γιατί πια τους ήξευρα έναν έναν κι είχαν γίνει άνθρωποι δικοί μου και τους πόναγα.

Στις προσευχές μου, παρακάλαγα και για το παιδί που ακόμα δεν είχα πιάσει.

Ποτέ μου δεν τον χόρτασα τον άντρα μου. Κι εκείνες οι απουσίες στην αρχή, με βασάνιζαν. Είχα και την Πολυξένη να μου κοπανάει κάθε φορά που 'ρχόταν βίζιτα:

«Αδερφή μου, εγώ μαρινέρο δεν τον έπαιρνα. Κάλλιο αστεφάνωτη. Οληώρα άφαντος. Έχεις άντρα γιά δεν έχεις;»

«Το γνώριζα πριν στεφανωθώ» αποκρινόμουν. «Μαρινέρο πήρα. Δεν πήρα έμπορα μήτε τσιφλικά».

«Και που γυρνάει οληώρα και ντισμπαρκάρει σε πόρτα δεν σε μέλει; Ή σε καπηλειά μπεκροπίνουν ή με αμορόζες ξενυχτούν οι μαρινέροι».

Πέταγε την τελευταία κουβέντα καθώς έκλεινε η πόρτα πίσω της. Μ' άφηγε μονάχη να χολώνομαι στην αρχή, να βουρλίζομαι υστερότερα. Σαν μου ξανάπε τον πικρό της τον λόγο για πολλοστή φορά, της έδωσα την πρέπουσα απόκριση.

«Κάλλιο μακριά μ' αγάπη, παρά αντάμα δίχως».

Πλην όμως, τη στεναχώρια την έπαιρνα. Δεν ήταν οι αμφιβολίες που με βασάνιζαν, γιατί δεν τις είχα. Κάθε γυναίκα μπορεί να διαβάξει τα μάτια του άντρα της αν τα κοιτά. Μα τούτη η απαντοχή και η λαχτάρα, αυτά με βασάνιζαν. Έτσι, στο γυρισμό από 'να του ταξίδι, σαν τον άκουσα μετά το σμίξιμό μας να μου λέει «Δεν αντέχω να καρτερώ τόσον καιρό για να σε δω», χίμηξα να τον καταφιλήσω. Είχε πει τα λόγια που εμένα η ντροπή δεν μ' άφηγε να πω.

«Τώρα που έχεις μεγάλο σκαφίδι, η κάμαρη γιατί να ηγαίνει στράφι;» είπα.

Έγειρε το κεφάλι πίσω και γέλασε.

«Η θέση σου είναι εδώ! Στο σπιτικό μας!»

«Κι η γυναίκα του καπετάν Σταμάτη που αρμενίζει πάντα αντάμα;»

«Εσύ 'σαι αρχοντοπούλα. Εκείνη μαρινέρος λογιάζεται. Έχει καθήκοντα. Τους μαγερεύει. Τι θες; Να πουν πως κακόπαθες κοντά μου;»

Και τότε βγήκαν λόγια από το στόμα μου που δεν τα 'χα σχεδιασμένα. Πρώτα άκουσα τα χείλη μου να τα λεν κι υστερότερα τα σκέφτηκε ο νους μου.

«Ζηλεύω!» είπα. «Ζηλεύω τους τόπους που γνωρίζεις, τους ανθρώπους που ανταμώνεις. Τις ομορφιές που βλέπεις. Ζηλεύω αυτά που ζεις στη σκούνα και δεν τα ξεύρω».

Με τράβηξε στην αγκαλιά του. Δεν μίλησε. Πλην όμως, έκτοτε, στα κοντινά ταξίδια ήμουν δίπλα του. Έτσι βρέθηκα να μαθαίνω μιαν άλλη ζωή, μιαν άλλη γλώσσα. Έμαθα να διαβάζω τον καιρό. Ρόδινο ξέφωτο σε συννεφιασμένο ουρανό το λιόγερμα έδινε τώρα κάποια σήματα που άλλοτε δεν έπαιρνα. Της καλοσύνης. Αστραπές στον νοτιά και οι νιτσεράδες ετοιμάζονταν για τη βροχή που θε να 'ρχόταν. Τα σύννεφα που κυνηγιούνταν στον ουρανό δεν ήταν πια παιχνίδι. Το μάτι των γεμιτζήδων παρατηρούσε ανήσυχο. Κι αν το κυνηγητό γινόταν πιο γοργό, μουδάραν τα πανιά. Παρακολουθούσα τον Αντώνη να γυροφέρει τα μάτια στον ουρανό μέρα νύχτα. Να πιάνει σημάδια που ακόμα δεν έρχονταν σε μένα. Ν' αφουγκράζεται το σκαφίδι όπως αφουγκράζεσαι το παιδί στον ύπνο του. Γνώριζε τους ήχους του, τις ανάσες του.

Σιγά σιγά άρχισα να το νιώθω κι εγώ το σκαφίδι μας σαν κάτι ζωντανό.

Σιγά σιγά άρχισα ν' αγαπώ το νταβαντούρι των λιμανιών, το ασταμάτητο πηγαινέλα, το φόρτωμα και το ξεφόρτωμα από τα καράβια, το αντάμωμα με μαρινέρους γνωστούς κι αγνώστους, τα μαντάτα που ντισμπαρκάραν στα πόρτα μαζί με τιςπραμάτειες που 'ρχονταν απ' όπου πιάνει ο νους σου.

Σιγά σιγά άρχισα ν' αγαπώ το συναπάντημα με σκαφίδια, που άλλοτε σκίζαν τη γαλανή θάλασσα με τ' άρμενά τους όλα απλωμένα, κι άλλοτε σούρνονταν από σαλούπες αργά, τεμπέλικα, όταν ο άνεμος αρνιόταν να βοηθήσει, κι άλλα που αγνοφαινόνταν στη δολερή ομίχλη τα καμπανά-

κια που ηχούσαν στο σκοτάδι, τους φανούς που μέσα στη νύχτα σου μιλούσαν: «Σύντροφε, δεν είσαι μόνος».

Τ' αγάπησα όλα τούτα. Έως εκείνη τη μυρουδιά της θάλασσας ανάμεσα σε φλούδα καρπουζιού και φρεσκοκομμένο χόρτο.